

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

DEVELOPMENT OF PUBLIC PARTICIPATION IN BUDDHIST ACTIVITIES OF PHICHAI
MUNICIPALITY, MUEANG DISTRICT, LAMPANG PROVINCE

พระมหาธนวุฒิ ญาณโสภโณ (อินทนนท์)

นิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อ
กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 2. เพื่อเปรียบเทียบ
การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง
จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง การ
วิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.836) 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมจำแนกตามเพศพบว่า
ไม่แตกต่างกัน ($t = -0.496$, Sig. = 0.620) จำแนกตามอายุพบว่าไม่แตกต่างกัน ($F = 1.732$,
Sig. = 0.059) จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกัน ($F = 0.581$, Sig. = 0.628) จำแนกตาม
สถานภาพพบว่าไม่แตกต่างกัน ($F = 1.285$, Sig. = 0.276) จำแนกตามอาชีพพบว่าไม่แตกต่างกัน ($F =$
1.983, Sig. = 0.096) จำแนกตามรายได้ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ($F = 1.430$, Sig. = 0.234) ดังนั้นจึงปฏิเสธ
สมมติฐานการวิจัย 3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ด้านการตัดสินใจคือการ
ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการพิจารณาโยบายส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ร่วมกับ

19-20 มีนาคม พ.ศ. 2565 ณ หอประชุมสมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เทศบาล ด้านการดำเนินงานคือการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบถึงการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านการประเมินผลคือการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนผลการจัดกิจกรรมที่ให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ด้านการรับผลประโยชน์คือการเชื่อมโยงการเรียนรู้ในชุมชนตามหลัก บวร. การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาพบว่า หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์คือการประชุมร่วมกันอยู่เป็นประจำ พร้อมเพรียงกัน ประชุมเล็กประชุมและทำกิจที่ควรทำคือการประสานความร่วมมือกับชุมชน ไม่บัญญัติหรือเลิกล้ม ข้อบัญญัติตามอำเภอใจคือการสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อเป็นกรอบในการยึดถือ เคารพให้เกียรติและรับฟังความเห็นของผู้ใหญ่คือการสนับสนุนบทบาทของปราชญ์ผู้รู้ในชุมชน ให้เกียรติคัมภีร์และเด็กคือการเปิดโอกาสให้กลุ่มแม่บ้านและเยาวชนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรม เคารพสักการบูชาปูชนียสถานคือการสนับสนุนให้พื้นที่วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน ให้ความอารักขาแก่พระอรหันต์กษัตริย์พราหมณ์และผู้ทรงวิชาคุณคือการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในชุมชน ซึ่งการประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมดังกล่าวทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั่นเอง

คำสำคัญ : การพัฒนา, การมีส่วนร่วม, กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา, อปริหานิยธรรม

Abstract

This research Objectives: 1. To study the level of people's participation towards Buddhist activities of Phichai Municipality, Muang District, Lampang Province. 2. To compare the people's participation towards Buddhist activities of Phichai Municipality, Lampang Province. City, Lampang Province Classified by Individual Factors 3. To present guidelines for the development of people's participation towards Buddhist activities of Phichai Municipality, Muang District, Lampang Province, this research used a mixed methodology (Mixed Methods). Research)

The results showed that 1) the overall level of people's participation towards Buddhist activities of Phichai Municipality, Muang District, Lampang Province was at a moderate level ($\bar{x} = 3.28$, $SD = 0.836$). 2) The results of comparison of people's participation towards Buddhist activities of Phichai Municipality, Muang District,

Lampang Province overall, classified by gender, found no difference ($t = -0.496$, $\text{Sig.} = 0.620$) Classified by age, found no difference ($F = 1.732$, $\text{Sig.} = 0.059$) Classified by educational level, found no difference ($F = 0.581$, $\text{Sig.} = 0.628$.) Classified by status, found no difference ($F = 1.285$, $\text{Sig.} = 0.276$). Classified by occupation, found no difference ($F = 1.983$, $\text{Sig.} = 0.096$). Yes, it was found that there was no difference ($F = 1.430$, $\text{Sig.} = 0.234$), thus rejecting the research hypothesis. 3) Guidelines for developing people's participation towards Buddhist activities of Phichai Municipality, Muang District. Lampang Province found that the decision-making aspect was to encourage people to take part in considering the policy to promote Buddhist activities together with the municipality. The operation aspect is to publicize the community about the activities of Buddhism. The evaluation aspect is to open a forum for exchanging results of activities that allow people in the community to participate. In terms of receiving benefits, it was the linkage of learning in the community according to the principles of Aor Woror. Applying the principle of apirhaniyadhamma to promote people's participation in Buddhist activities found that Always meeting together is meeting together regularly. At the same time, the meeting canceled the meeting and did what should be done is to coordinate with the community. Not enacting or abolishing the statute arbitrarily is the creation of a collective agreement as a framework for upholding. Respecting and listening to the opinions of adults is to support the role of intellectuals in the community. To honor the protection of women and children is an opportunity for housewives and youth in the community to play a role in organizing activities. Worshipping the sanctuary is to encourage the temple area to be the center of learning in the community. To provide protection to arahants, recluses and brahmins who are skilled in promoting the role of monks in the community. The application of the aforementioned principles of abjectivity leads to participation in Buddhist activities of Phichai City Municipality with efficiency and effectiveness.

Keywords : development, participation, Buddhist activities, apirhaniyadhamma

บทนำ

จากสถานการณ์ทางสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจ การเมืองที่เปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็ว ประชาชนขาดการพึ่งพาเหมือนที่มีมาแต่ในอดีต เกิดการเอารัดเอาเปรียบ แย่งชิงอำนาจและในขณะเดียวกันศาสนายาห์ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมก็เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามไปด้วย โดยนัยนี้พระพุทธเจ้าได้มอบหมายให้กลุ่มบุคคลที่เรียกว่าพุทธบริษัท 4 เป็นผู้รับผิดชอบต่อสังคมและความมั่นคงของพระพุทธศาสนา (บัญญัติ นาคมุลินทร์, 2557 : 140) ในด้านการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้น พระสงฆ์และองค์กรทางพระพุทธ ศาสนานับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะส่งเสริม เผยแผ่ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระพุทธองค์คือ การเข้าถึงและเข้าใจธรรมเพื่อนำมาประยุกต์ในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ถ้าพระสงฆ์และองค์กรทางพระพุทธศาสนามีบทบาทที่เด่นชัดสามารถดำเนินการในรูปแบบที่เหมาะสมแล้ว ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคคล ชุมชน และสังคมอย่างกว้างขวาง (พระมหาสุทิตย์ อาภาโรและคณะ, 2556 : 1)

กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนามีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จะเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น เกิดการร่วมคิด ร่วมพัฒนา ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็นระหว่างกัน ทำให้เป็นพลังขับเคลื่อนชุมชนให้เข้มแข็ง การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้การแก้ปัญหาและสร้างความเจริญให้กับชุมชน หรือหมู่บ้านของตนเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลเพราะในกระบวนการมีส่วนร่วมย่อมจะต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้ และข้อคิดเห็นระหว่างกันเป็นการสนับสนุนการพัฒนาความรัก ท้องถิ่น และความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นในพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่น (พระเริ่ม ไชตะขบ และคณะ, 2560 : 1898)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในพื้นที่เทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ว่ามีระดับการมีส่วนร่วมเป็นอย่างไร เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย รวมถึงการนำหลักอปริหานิยธรรม

มาช่วยในการสนับสนุนแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัยอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยประกอบไปด้วย

1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้คือ ประชาชนในตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 367 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่มีค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (allowable error 0.05)

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 10 รูป/คน ประกอบด้วย กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มผู้บริหารเทศบาลเมืองพิชัย กลุ่มบุคลากรเทศบาลเมืองพิชัย กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มนักวิชาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบของการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของประชาชน โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม

เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบไปด้วย 4 ด้านดังนี้ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการประเมินผล ด้านการรับผลประโยชน์ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้ 1) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้ 2) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอเพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 5 ท่านโดยได้ค่า IOC (Item – Objective Congruence Index : IOC) ตั้งแต่ 0.6 – 1.0 หมายความว่า แบบสอบถามมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ 3) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) แก่ประชาชนทั่วไปในตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.966 4) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

2) แบบสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบมีโครงสร้างซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมอันประกอบไปด้วย การตัดสินใจ การดำเนินงาน การประเมินผล และการรับผลประโยชน์ โดยได้มีการนำเอาหลักการปธานียธรรมมาเป็นข้อคำถามอันประกอบด้วย ห้าประการด้วยกันเนื่องด้วย พร้อมเพรียงกันประชุมปรึกษาหารือและทำกิจที่ควรทำ ไม่บัญญัติหรือเลิกล้มข้อบัญญัติตามอำเภอใจ เคารพให้เกียรติและรับฟังความเห็นของผู้ใหญ่ ให้เกียรติคุ้มครองสตรีและเด็ก เคารพสักการะบูชาปูชนียสถาน ให้ความอารักขาแก่พระอรหันต์กษัตริย์พรหมณ์และผู้ทรงวิชาคุณ โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ออกแบบเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ 2) นำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ 3) นำเครื่องมือไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัย

1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.836)

เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.877) ด้านการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.951) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.933) ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.979) ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมจำแนกตามเพศพบว่า ไม่แตกต่างกัน ($t = -0.496$, Sig. = 0.620) จำแนกตามอายุพบว่าไม่แตกต่างกัน ($F = 1.732$, Sig. = 0.059) จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกัน ($F = 0.581$, Sig. = 0.628) จำแนกตามสถานภาพพบว่าไม่แตกต่างกัน ($F = 1.285$, Sig. = 0.276) จำแนกตามอาชีพพบว่าไม่แตกต่างกัน ($F = 1.983$, Sig. = 0.096) จำแนกตามรายได้ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ($F = 1.430$, Sig. = 0.234) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า **ด้านการตัดสินใจ**คือ การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการพิจารณาโยบายการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ร่วมกับเทศบาล เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่จะทำให้ชุมชนสามารถเสนอข้อคิดเห็นที่มาจากความต้องการของชุมชนเอง และยังทำให้ทราบถึงแนวนโยบายที่ทางเทศบาลจะดำเนินการ ถือได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง **ด้านการดำเนินงาน**คือ การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบถึงการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่ข่าวสารที่ทางเทศบาลได้จัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันในชุมชน **ด้านการประเมินผล**คือการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนผลการจัดกิจกรรมที่ให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนในการรับรู้ผลการจัดกิจกรรมที่จะทำให้เกิดเห็นผลของกิจกรรมว่าควรแก้ไขหรือพัฒนาอย่างไร และยังถือได้ว่าเป็นการตรวจสอบที่สำคัญอันทำให้เห็นถึงความโปร่งใสของการจัดกิจกรรม **ด้านการรับผลประโยชน์**คือการเชื่อมโยงการเรียนรู้ในชุมชนตามหลัก บวร. เป็นการสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งในด้านความรู้ เศรษฐกิจ สังคม ผ่านการสนับสนุนกันในชุมชน

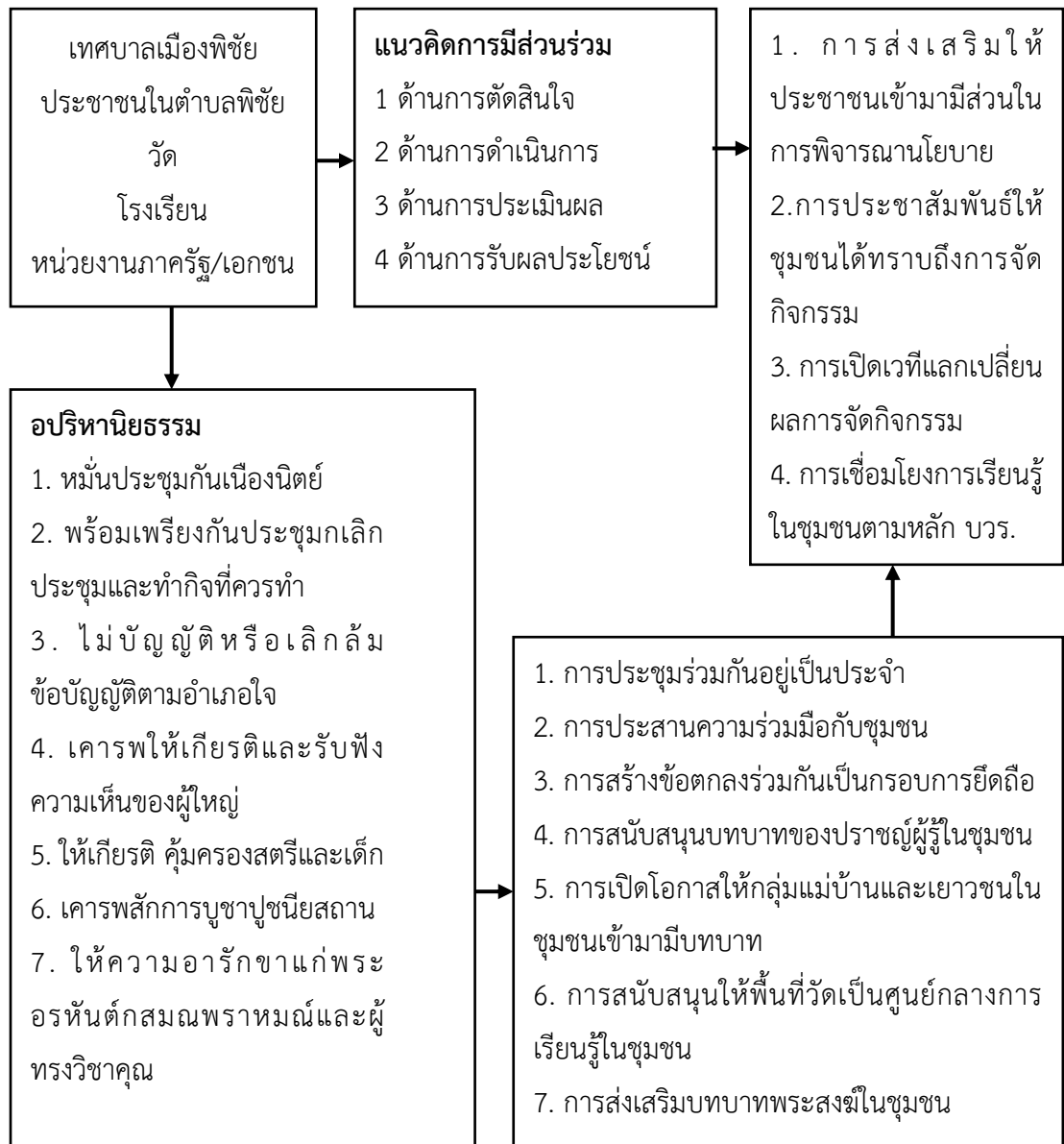
การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาพบว่า **หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์**คือการประชุมร่วมกันอยู่เป็นประจำซึ่งถือได้ว่าเป็น

การเปิดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนกันเพื่อสร้างความเข้าใจในเป้าหมายเดียวกัน **พร้อมเพรียงกันประชุมเล็กประชุมและทำกิจที่ควรทำ**คือการประสานความร่วมมือกับชุมชนเป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันที่จะทำให้เกิดการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างพร้อมเพรียงกัน **ไม่บัญญัติหรือเลิกล้มข้อบัญญัติตามอำเภอใจ**คือการสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อเป็นกรอบในการยึดถือซึ่งจะทำให้เกิดการยอมรับร่วมกันในสิ่งที่กำหนดมาเป็นกรอบในการปฏิบัติร่วมกัน **เคารพให้เกียรติและรับฟังความเห็นของผู้ใหญ่**คือการสนับสนุนบทบาทของปราชญ์ผู้รู้ในชุมชนเป็นการให้ผู้รู้ และผู้สูงอายุในชุมชนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในแต่ละขั้นตอนของการขับเคลื่อนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในชุมชน **ให้เกียรติคุ้มครองสตรีและเด็ก**คือการเปิดโอกาสให้กลุ่มแม่บ้านและเยาวชนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมเป็นการสนับสนุนให้กลุ่มแม่บ้านและเยาวชนในชุมชนได้รับผิดชอบร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในชุมชน **เคารพหลักการบูชาปูชนียสถาน**คือการสนับสนุนให้พื้นที่วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชนเป็นการส่งเสริมให้พื้นที่สำคัญในชุมชนซึ่งก็คือวัดได้เป็นพื้นที่สำคัญในการจัดกิจกรรมทำให้คนในชุมชนให้ความสำคัญกับพื้นที่วัดมากขึ้น **ให้ความอารักขาแก่พระอรหันต์กสมณพราหมณ์และผู้ทรงวิชาคุณ**คือการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในชุมชนเป็นการให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทหลักในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดเป็นศูนย์รวมความเชื่อและความศรัทธาในชุมชนต่อไป ซึ่งการประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมดังกล่าวทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั่นเอง

สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” มีเป้าหมายเพื่อศึกษาแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งทำให้พบว่า การจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนานั้นจะต้องประกอบไปด้วย การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการพิจารณานโยบาย การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบถึงการจัดกิจกรรม การเปิดเวทีแลกเปลี่ยนผลการจัดกิจกรรม และการเชื่อมโยงการเรียนรู้ในชุมชนตามหลัก บวร. นอกจากนั้นยังได้นำหลักอปริหานิยธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ การประชุมร่วมกันอยู่เป็นประจำ การประสานความร่วมมือกับชุมชน การสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อเป็นกรอบในการยึดถือ การสนับสนุนบทบาทของปราชญ์ผู้รู้ใน

ชุมชน การเปิดโอกาสให้กลุ่มแม่บ้านและเยาวชนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรม
 การสนับสนุนให้พื้นที่วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน และการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในชุมชน
 ซึ่งสามารถสรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

การอภิปรายผล

1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.836) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.877) ด้านการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.951) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.933) ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.979) ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระริน อคคเตโช (เปิ้ล) (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีผล ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนวัดปุณณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่จัดขึ้นในโรงเรียนวัด ปุณณาวาส พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีการเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่จัดขึ้นในโรงเรียนวัดปุณณาวาส โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมจำแนกตามเพศพบว่าไม่แตกต่างกัน ($t = -0.496$, Sig. = 0.620) จำแนกตามอายุพบว่าไม่แตกต่างกัน ($F = 1.732$, Sig. = 0.059) จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกัน ($F = 0.581$, Sig. = 0.628) จำแนกตามสถานภาพพบว่าไม่แตกต่างกัน ($F = 1.285$, Sig. = 0.276) จำแนกตามอาชีพพบว่าไม่แตกต่างกัน ($F = 1.983$, Sig. = 0.096) จำแนกตามรายได้ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ($F = 1.430$, Sig. = 0.234) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า **ด้านการตัดสินใจ**คือ การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการพิจารณานโยบายการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ร่วมกับเทศบาล เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่จะทำให้ชุมชนสามารถเสนอข้อคิดเห็นที่มาจากความต้องการของชุมชนเอง และยังทำให้ทราบถึงแนวโน้มนโยบายที่ทางเทศบาลจะดำเนินการ ถือได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง **ด้านการดำเนินงาน**คือ การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบถึงการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่ข่าวสารที่ทางเทศบาลได้จัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการรับรู้

ร่วมกันในชุมชน **ด้านการประเมินผล**คือการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนผลการจัดกิจกรรมที่ทำให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนในการรับรู้ผลการจัดกิจกรรมที่จะทำให้เกิดเห็นผลของกิจกรรมว่าควรแก้ไขหรือพัฒนาอย่างไร และยังถือได้ว่าเป็นการตรวจสอบที่สำคัญอันทำให้เห็นถึงความโปร่งใสของการจัดกิจกรรม **ด้านการรับผลประโยชน์**คือการเชื่อมโยงการเรียนรู้ในชุมชนตามหลัก บวร. เป็นการสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งในด้านความรู้เศรษฐกิจ สังคม ผ่านการสนับสนุนกันในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระไพฑูรย์ อารัมภรัตน์** (2556, หน้า 457) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนวัดปทุมवास เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ควรมีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องในวันสำคัญ ๆ และ ประเพณีท้องถิ่นต่างๆ รวมทั้งการจัดบรรยายธรรมะโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และเห็นควรให้ทำการประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านทางสถานีวิทยุกระจายเสียงชุมชน ในวันสำคัญต่างๆ และการจัดทำ CD กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเผยแพร่ เป็นต้น

การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาพบว่า **หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์**คือการประชุมร่วมกันอยู่เป็นประจำซึ่งถือได้ว่าเป็นการเปิดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนกันเพื่อสร้างความเข้าใจในเป้าหมายเดียวกัน **พร้อมเพรียงกันประชุมเล็กประชุมและทำกิจที่ควรทำ**คือการประสานความร่วมมือกับชุมชนเป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันที่จะทำให้เกิดการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างพร้อมเพรียงกัน **ไม่บัญญัติหรือเลิกลัมข้อบัญญัติตามอำเภอใจ**คือการสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อเป็นกรอบในการยึดถือซึ่งจะทำให้เกิดการยอมรับร่วมกันในสิ่งที่กำหนดมาเป็นกรอบในการปฏิบัติร่วมกัน **เคารพให้เกียรติและรับฟังความเห็นของผู้ใหญ่**คือการสนับสนุนบทบาทของปราชญ์ผู้รู้ในชุมชนเป็นการให้ผู้รู้ และผู้สูงอายุในชุมชนได้เข้ามามีส่วนหนึ่งในแต่ละขั้นตอนของการขับเคลื่อนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในชุมชน **ให้เกียรติคุ้มครองสตรีและเด็ก**คือการเปิดโอกาสให้กลุ่มแม่บ้านและเยาวชนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมเป็นการสนับสนุนให้กลุ่มแม่บ้านและเยาวชนในชุมชนได้รับผิดชอบร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในชุมชน **เคารพหลักการบูชาปูชนียสถาน**คือการสนับสนุนให้พื้นที่วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชนเป็นการส่งเสริมให้พื้นที่สำคัญในชุมชนซึ่งก็คือวัดได้เป็นพื้นที่สำคัญในการจัดกิจกรรมทำให้คนในชุมชนให้ความสำคัญกับพื้นที่วัดมากขึ้น **ให้ความอารักขาแก่พระอรหันต์**

สมณพราหมณ์และผู้ทรงวิชาคุณคือการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในชุมชนเป็นการให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทหลักในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดเป็นศูนย์รวมความเชื่อและความศรัทธาในชุมชนต่อไป ซึ่งการประยุกต์หลักอภินิหารธรรมดังกล่าวทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองพิชัยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั่นเอง สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **พระปลัดสุรพงษ์ จิตญาโณ (แก้วกอ)** (2555, บทย่อ) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักอภินิหารธรรม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลตำบลขามใหญ่ได้ประยุกต์ใช้หลักอภินิหารธรรม ดังนี้ 1) มีการประชุมกันเนื่องนิตย์ คือประชุมสามัญปีละ 4 ครั้ง 2) พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำร่วมกันโดยเฉพาะมีกำหนดระเบียบวาระประชุม ภายหลังประชุมมีการมอบหมายภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ 3) เคารพปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ได้วางไว้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะกฎหมายบ้านเมือง และยึดหลักปรัชญาดั้งเดิมมาเป็นแนวทางการบริหาร 4) เคารพนับถือผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ผู้มีคุณธรรมจริยธรรม และผู้สูงอายุ 5) ค้ำครองสิทธิเด็กและสตรี จากการดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือการใช้ความรุนแรง และการล่วงละเมิดทางเพศ 6) เจริญหรือพุทธศาสนสถานเป็นเครื่องสัญลักษณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนาได้รับการดูแล 7) สนับสนุน ส่งเสริมคนปฏิบัติดีปฏิบัติธรรม พร้อมทั้งให้ความอารักขา และคุ้มครอง

References

- บัญชายุทธ นาคมูลสินธุ์. แนวทางการพัฒนาศาสนทายาทที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนา. วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2557. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2557. หน้า 140.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธและคณะ. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการสร้างเครือข่ายองค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2556. หน้า 1.
- พระเริ่ม ไชตะขบ และคณะ. แนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา. วารสาร Veridian E Journal ฉบับภาษาไทย สาขา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2560. หน้า 1898.

- พระริน อคฺคเตโช (เปิ้ล). การศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนวัดปุณณवास เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2553. บทคัดย่อ.
- ไพฑูรย์ อารัมภรัตน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพุทธศาสนา กรณีศึกษาเขตทวีวัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal. SU Vol.6 No. 1 January – April 2013**. 2556. หน้า 457.
- พระปลัดสุรพงษ์ ฐิตญาโณ (แก้วกอ). “การศึกษาวิเคราะห์การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักอปริหานิยธรรม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2555.